Karaiimin kieli

Karaiimin kieli (Krimin murteella *къарай тили*, Trakain murteella *karaj til*) on karaiimien puhuma uhanalainen turkkilainen kieli. Vuonna 1989 karaiimeja oli Neuvostoliitossa 2 600 henkeä, joista vain 21 % osasi karaiimin kieltä.[1] Nykyään puhujia on enää 56, joista 50 asuu Liettuassa ja loput kuusi Ukrainassa[2].

Karaiimi	
Oma nimi	Krimin murteella: къарай тили Trakain murteella: karaj tili
Tiedot	
Alue	Liettua, Ukraina
Puhujia	56
Kirjaimisto	Liettuassa ja Puolassa latinalainen, Krimillä ja Ukrainassa kyrillinen
Kielitieteellinen luokitus	
Kieliryhmä	Turkkilaiset kielet Länsiturkkilaiset kielet Kiptšak-kielet
Kielikoodit	
ISO 639-1	ei ole
ISO 639-2	tut
ISO 639-3	kdr (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=kdr)
	Ohje

Karaiimi kuuluu turkkilaisten kielten luoteiseen eli kiptšakkilaiseen ryhmään. Sen lähimmät sukukielet ovat krimintataari, karatšai-balkaari ja kumykki. Historiallisesti sitä pidetään kumaanien ja kasaarien kielten jatkajana.[3]

Kieli jakautuu Krimin, Trakain (Liettua) ja Galitšin (Länsi-Ukraina) murteisiin. Krimin murre on hyvin lähellä krimintataaria, mutta siinä on paljon muinaisheprealaisia lainasanoja. Liettuaan ja Länsi-Ukrainaan karaiimeja muutti Krimiltä 1300-luvun lopulla. Siellä ympäröivän väestön kielet (venäjä, ukraina, puola ja liettua) ovat vaikuttaneet voimakkaasti karaiimin rakenteeseen.[4]

Karaiimeilla on vanha kirjallinen perinne. Arvellaan, että ensimmäinen Vanhan testamentin käännös tehtiin Krimillä 1200–1300-luvulla. 1930-luvulle saakka karaiimit käyttivät etupäässä heprealaista kirjaimistoa. Kirjallisten muistomerkkien joukossa on käsin kirjoitettuja ja painettuja raamatunkäännöksiä, kronikoita ja kansanperinnetekstejä. Uskonnon kielenä käytettiin myös hepreaa.[5]

1990-luvulla Krimillä ja Liettuassa julkaistiin muutamia kielen oppikirjoja ja sitä opetetaan lapsille kerhoissa.[1]

Lähteet

1. *Jazyki mira: Tjurkskije jazyki*, s. 255. Moskva: Indrik, 1997. ISBN 5-85759-061-2.
2. http://www.ethnologue.com/language/kdr
3. *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom II*, s. 41. Moskva: Nauka, 2001. ISBN 5-02-011268-2.
4. *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom II*, s. 42–43. Moskva: Nauka, 2001. ISBN 5-02-011268-2.
5. *Jazyki Rossijskoi Federatsii i sosednih gosudarstv. Tom II*, s. 42. Moskva: Nauka, 2001. ISBN 5-02-011268-2.

Aiheesta muualla

- Ethnologue: Karaim (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=kdr) (englanniksi)
- Karaimi Grammatical Features (http://www.karaimi.org/index_en.php?p=301) (englanniksi)